

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA SĨ QUAN TRẺ TRONG QUÂN ĐỘI ĐỂ PHÒNG, CHỐNG CÁC SẢN PHẨM VĂN HÓA ĐỘC HẠI

ĐINH VĂN PHÚC (*)

Tóm tắt: Trong bối cảnh toàn cầu hóa và phát triển công nghệ thông tin, các sản phẩm văn hóa độc hại ngày càng có cơ hội xâm nhập vào đời sống xã hội, đặc biệt trong môi trường quân đội thì sĩ quan trẻ là những đối tượng dễ bị tác động và ảnh hưởng. Vì vậy, cần có các giải pháp phòng, chống tác động của những ảnh hưởng tiêu cực và phát huy vai trò “xung kích” của các sĩ quan trẻ - đây là chủ thể quan trọng trong việc phòng, chống các sản phẩm văn hóa độc hại đối với môi trường quân đội nói riêng và xã hội nói chung.

Từ khóa: Phát huy vai trò; phòng, chống; sĩ quan trẻ; văn hóa độc hại.

Abstract: In the context of globalization and rapid information technology development, harmful cultural products increasingly penetrate social life. Within the military environment, young officers are particularly susceptible to their influence. Therefore, it is essential to adopt effective measures to prevent and counteract these negative impacts while promoting the pioneering role of young officers, who serve as a vital force in preventing and combating harmful cultural products within the military and society at large.

Keywords: Role promotion; prevention and combat; young officers; harmful cultural products.

Ngày nhận bài: 20/8/2025 Ngày biên tập: 06/10/2025 Ngày duyệt đăng: 19/10/2025

1. Ảnh hưởng của sản phẩm văn hóa độc hại và vai trò của sĩ quan trẻ trong Quân đội

Trong quá trình toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, môi trường thông tin mở đã tạo điều kiện cho các luồng văn hóa đa dạng xâm nhập vào đời sống xã hội, trong đó có môi trường quân đội. Cùng với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số và truyền thông hiện đại, các sản phẩm văn hóa độc hại đã và đang len lỏi vào trong nội bộ các đơn vị Quân đội một cách tinh vi, đa chiều và khó kiểm soát. Những sản phẩm này có thể tồn tại dưới dạng các video, bài hát, phim ảnh, trò chơi điện tử hoặc nội dung mạng xã hội... có những nội dung hàm chứa thông tin sai lệch, kích động hoặc các hình thức phản văn hóa có nội dung phản giá trị, phản truyền thống, phản đạo đức, xuyên tạc lịch sử, bóp méo các

vấn đề chính trị, phủ nhận vai trò lãnh đạo của Đảng, phai nhạt lý tưởng cách mạng, khuyến khích lối sống thực dụng, cá nhân chủ nghĩa và hưởng thụ. Tần suất xuất hiện của các nội dung này ngày càng nhiều, với hình thức ngày càng hấp dẫn, đánh vào tâm lý tò mò và sở thích giải trí của giới trẻ.

Thực tế tại một số đơn vị trong Quân đội đã xuất hiện những biểu hiện của ảnh hưởng tiêu cực do sản phẩm văn hóa độc hại gây ra. Một bộ phận đoàn viên, thanh niên có xu hướng giảm sút lòng tin, thiếu lý tưởng sống, thờ ơ với chính trị, sa vào thói quen giải trí lệch lạc, chạy theo xu hướng vật chất và lối sống cực đoan. Có những trường hợp chiến sĩ bộc lộ biểu hiện giảm sút ý chí rèn luyện, coi nhẹ kỷ luật, vi phạm quy định về sử dụng điện thoại, truy cập trái phép vào các trang mạng có nội dung xấu, dẫn tới các hệ lụy như suy giảm đạo đức, mất đoàn kết nội bộ và hiệu quả công tác thấp. Các biểu hiện này tuy

(*) Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

chưa phổ biến, nhưng nếu không được nhận diện và ngăn chặn kịp thời sẽ tạo thành nguy cơ làm bào mòn phẩm chất người quân nhân cách mạng và ảnh hưởng trực tiếp đến sức chiến đấu của đơn vị. Chỉ thị số 46-CT/TW ngày 27/7/2010 của Ban Bí thư về chống sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại gây hủy hoại đạo đức xã hội đã nhấn mạnh: “Nhiều sản phẩm văn hóa độc hại từ bên ngoài đã xâm nhập vào nước ta bằng nhiều con đường, tác động rất xấu đến tư tưởng, đạo đức, lối sống, tâm lý, hành vi của một bộ phận nhân dân, nhất là thanh, thiếu niên”⁽¹⁾.

Sự nguy hiểm của các sản phẩm văn hóa độc hại không chỉ nằm ở nội dung, mà còn ở cách thức lan truyền và tác động đến tâm lý các đối tượng. Chúng không xâm nhập ồ ạt, trực diện, mà thường xuyên ngụy trang dưới các hình thức giải trí, thư giãn. Vì vậy, ảnh hưởng của chúng thường diễn ra âm thầm, khó nhận biết nhưng lại bào mòn tư tưởng, nhận thức của người tiếp nhận trong thời gian dài. Thực trạng này cho thấy sức đề kháng văn hóa trong một bộ phận cán bộ, chiến sĩ, nhất là giới trẻ còn hạn chế; trong khi đó, các thế lực thù địch và phản động lại không ngừng gia tăng hoạt động chống phá trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, coi đây là mũi nhọn để gây mất ổn định từ bên trong.

Tuy có người tiếp nhận, tin theo, thậm chí hành động lệch chuẩn; nhưng cũng có người đủ tỉnh táo để nhận diện, loại bỏ hoặc phê phán. Sự khác biệt đó cho thấy một trong những yếu tố then chốt quyết định mức độ ảnh hưởng của sản phẩm văn hóa độc hại chính là nhân tố chủ quan của mỗi cá nhân, đặc biệt là đội ngũ sĩ quan trẻ - lực lượng giữ vị trí trung tâm trong hoạt động chỉ huy, giáo dục, quản lý đơn vị và là lớp kế cận của đội ngũ cán bộ quân đội trong tương lai. Vai trò của sĩ quan trẻ trong bối cảnh này được thể hiện rõ nét trên nhiều phương diện. Trước hết, họ là người trực tiếp tiếp xúc, gần gũi và có ảnh hưởng lớn tới tư tưởng, tình cảm của chiến sĩ. Họ không chỉ làm nhiệm vụ chuyên môn mà còn đảm nhận vai trò tổ chức các hoạt động văn hóa, giáo dục chính trị tư tưởng, xây dựng môi trường sinh hoạt lành mạnh trong đơn vị. Tác động từ sĩ quan trẻ tới

Ảnh minh họa

chiến sĩ không đơn thuần là truyền đạt mệnh lệnh, mà còn thông qua thái độ, tác phong, lối sống và phương thức giao tiếp hàng ngày.

Trong môi trường quân đội, sĩ quan trẻ là cầu nối giữa các cấp lãnh đạo với lực lượng cán bộ, chiến sĩ; đồng thời cũng là lãnh đạo, chỉ huy của quân nhân thuộc quyền, luôn cần có sự gương mẫu trong mọi hoạt động của đơn vị. Khi bản thân sĩ quan trẻ có khả năng nhận diện và chống lại các yếu tố văn hóa độc hại, họ sẽ tạo ra một ảnh hưởng tích cực lan tỏa tới cán bộ, chiến sĩ, từ đó hình thành nên một “miền dịch tập thể” trong đơn vị. Chính từ những cá nhân có bản lĩnh chính trị vững vàng, nhận thức sâu sắc về văn hóa và tinh thần trách nhiệm cao, môi trường văn hóa đơn vị sẽ dần trở nên trong sạch, lành mạnh, vững mạnh về tư tưởng. Nhân tố chủ quan của sĩ quan trẻ không chỉ là yếu tố phòng ngừa, mà còn mang tính chủ động trong việc hình thành và duy trì nền tảng văn hóa tích cực trong đơn vị. Sự hiện diện của sĩ quan trẻ có lập trường chính trị kiên định, có khả năng nhận thức và chọn lọc thông tin, có thái độ sống tích cực và tinh thần trách nhiệm cao sẽ góp phần định hình môi trường sinh hoạt tinh thần lành mạnh.

Mặt khác, do có trình độ học vấn, khả năng tiếp cận và sử dụng công nghệ thông tin thành thạo, sĩ quan trẻ thường là người tiếp xúc sớm và sâu với các nền tảng văn hóa số. Họ không bị động trước các ảnh hưởng từ môi trường văn hóa bên ngoài mà còn có khả năng chủ động tiếp nhận, phân tích, đánh giá và phản hồi. Chính yếu tố này khiến sĩ quan trẻ trở thành một lực lượng “phản chiến” hiệu quả, ngược lại nếu bản lĩnh chính trị không vững vàng thì họ có thể bị tác động tiêu cực nhanh chóng.

Sự hiện diện của sĩ quan trẻ trong các hoạt động chính trị tư tưởng, các diễn đàn văn hóa, các hoạt động tuyên truyền trong đơn vị không chỉ mang ý nghĩa tổ chức mà còn là minh chứng cho sức mạnh của nhân tố chủ quan trong việc chống lại sự ảnh hưởng của các yếu tố ngoại lai. Qua thực tiễn, nhiều đơn vị có đội ngũ sĩ quan trẻ năng động, chính quy, có tinh thần trách nhiệm cao thì tình trạng ảnh hưởng từ sản phẩm văn hóa độc hại giảm đáng kể, môi trường sinh hoạt chính trị, văn hóa - tinh thần ổn định, đoàn kết, gắn bó và sẵn sàng nhận nhiệm vụ.

Có thể khẳng định, sản phẩm văn hóa độc hại là một mối nguy hiểm hữu, tác động đến môi trường văn hóa - tư tưởng trong Quân đội với tính chất lâu dài, phức tạp. Tuy nhiên, tác động này phụ thuộc vào mức độ đề kháng nội tại, trong đó nhân tố chủ quan - đặc biệt là vai trò của sĩ quan trẻ đóng vai trò bản lề, quyết định. Khi sĩ quan trẻ thể hiện được năng lực tư duy độc lập, bản lĩnh chính trị vững vàng và ý thức trách nhiệm với đơn vị, họ sẽ trở thành lá chắn vững chắc trong việc ngăn chặn, triệt tiêu ảnh hưởng tiêu cực, đồng thời góp phần nuôi dưỡng và lan tỏa những giá trị văn hóa tích cực trong đơn vị, quân đội. Nghị quyết Đại hội XII của Đảng đã khẳng định: "... xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc để văn hóa, con người Việt Nam thực sự trở thành sức mạnh nội sinh, động lực phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc. Tăng đầu tư cho phát triển sự nghiệp văn hóa"⁽²⁾.

2. Giải pháp phát huy vai trò của sĩ quan trẻ Quân đội trong phòng, chống sản phẩm văn hóa độc hại

Một là, nâng cao nhận thức và tự trang bị kiến thức toàn diện. Việc chủ động học tập, nghiên cứu sâu sắc các quan điểm, tư tưởng của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các nghị quyết của Đảng và Quân đội về văn hóa, đạo đức, lối sống và xây dựng con người mới... sẽ giúp mỗi sĩ quan trẻ nhận diện rõ bản chất, tác hại của các sản phẩm văn hóa độc hại, từ đó nâng cao năng lực tự đề kháng, chủ động phòng tránh và đấu tranh hiệu quả với các biểu hiện lệch lạc, sự chống phá của các thế lực thù địch. Sĩ quan trẻ

cần được trang bị kiến thức về các thủ đoạn, phương thức hoạt động của các thế lực thù địch trên lĩnh vực tư tưởng - văn hóa, nhằm nâng cao cảnh giác, không để bị lợi dụng, lôi kéo. Việc tiếp cận thông tin chính thống, đa chiều, có chọn lọc cũng là biện pháp quan trọng giúp sĩ quan trẻ xây dựng hệ thống nhận thức vững chắc, tránh bị các sản phẩm văn hóa độc hại tác động tiêu cực.

Chủ động tổ chức các lớp bồi dưỡng, tọa đàm, diễn đàn trao đổi về tác hại của sản phẩm văn hóa độc hại, đồng thời phổ biến các kỹ năng nhận diện, phòng tránh và đấu tranh. Nhận thức rõ, đấu tranh trên lĩnh vực văn hóa là một bộ phận quan trọng trong đấu tranh tư tưởng, lý luận, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Nghị quyết số 35-NQ/TW của Bộ Chính trị về tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới đã khẳng định: "Bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác có hiệu quả các quan điểm sai trái, thù địch là một nội dung cơ bản, hệ trọng, sống còn của công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân..."⁽³⁾.

Hai là, xây dựng kế hoạch tự học, tự rèn luyện khoa học, phù hợp. Sĩ quan trẻ cần xây dựng kế hoạch học tập, rèn luyện cụ thể, có mục tiêu rõ ràng, phù hợp với năng lực và yêu cầu thực tế của đơn vị. Kế hoạch này phải được giám sát, điều chỉnh kịp thời từ cấp trên để đảm bảo tính khả thi và hiệu quả, giúp họ nâng cao trình độ chuyên môn, bản lĩnh chính trị và phẩm chất đạo đức, từ đó tăng cường sức đề kháng trước các tác động tiêu cực. Việc tự học tập, tự rèn luyện không chỉ giới hạn trong lĩnh vực chuyên môn mà còn bao gồm rèn luyện phẩm chất đạo đức, kỹ năng sống, kỹ năng ứng xử văn hóa, kỹ năng đấu tranh phản bác các luận điệu sai trái. Bên cạnh đó, các cấp chỉ huy, tổ chức chính trị trong Quân đội cần tạo điều kiện thuận lợi, hỗ trợ về thời gian, tài liệu, phương tiện học tập, đồng thời xây dựng môi trường học tập, rèn luyện lành mạnh, tích cực để khuyến khích sĩ quan trẻ phát huy tối đa năng lực của mình.

Ba là, đặt ra yêu cầu cao cho bản thân trong thực hiện nhiệm vụ. Sĩ quan trẻ phải không ngừng phấn đấu, rèn luyện để hoàn thiện phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, giữ vững kỷ luật quân đội, tránh xa các cám dỗ, tác động tiêu cực từ sản phẩm văn hóa độc hại. Họ cần trở thành tấm gương sáng, người truyền cảm hứng, định hướng tư tưởng cho đồng đội, góp phần xây dựng môi trường văn hóa quân sự lành mạnh. Việc đặt ra yêu cầu cao cho bản thân không chỉ thể hiện ý thức trách nhiệm mà còn là biểu hiện của bản lĩnh chính trị, sự kiên định trước những thử thách, cám dỗ trong môi trường quân đội hiện đại. Sĩ quan trẻ cần rèn luyện ý chí, tinh thần tự giác, tự chịu trách nhiệm, không ngừng nâng cao phẩm chất đạo đức, kỹ năng công tác, kỹ năng ứng xử văn hóa để trở thành người chỉ huy mẫu mực, người đồng đội tin cậy.

Bốn là, tích cực tham gia các hoạt động thực tiễn và phát huy tính sáng tạo. Hoạt động thực tiễn là môi trường quan trọng để sĩ quan trẻ tiếp nhận, lĩnh hội và chuyển hóa các giá trị văn hóa, chuẩn mực đạo đức thành phẩm chất nội tại. Vì vậy, sĩ quan trẻ cần tích cực tham gia các hoạt động huấn luyện, công tác, văn hóa, thể thao, giao lưu kết nghĩa... đồng thời xây dựng kế hoạch tự giáo dục, tự rèn luyện sát thực tế đơn vị. Thông qua thực tiễn, sĩ quan trẻ không chỉ nâng cao năng lực chuyên môn, kỹ năng công tác mà còn phát huy tính sáng tạo trong đấu tranh với các biểu hiện lệch lạc và sự chống phá của các thế lực thù địch. Họ cần chủ động đề xuất các giải pháp, sáng kiến trong công tác giáo dục chính trị, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao phù hợp để thu hút, giáo dục bộ đội. Việc phát huy tính sáng tạo còn thể hiện ở khả năng vận dụng linh hoạt các kiến thức, kỹ năng đã học vào thực tiễn, xử lý các tình huống phức tạp, góp phần nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống ảnh hưởng của sản phẩm văn hóa độc hại.

Năm là, sử dụng thời gian một cách khoa học, hợp lý. Việc quản lý và sử dụng thời gian hiệu quả giúp sĩ quan trẻ tránh xa các sản phẩm văn hóa độc hại, duy trì trạng thái

tâm lý tích cực, nâng cao sức khỏe và phẩm chất đạo đức. Sĩ quan trẻ cần xây dựng thời gian biểu hợp lý, cân bằng giữa học tập, công tác và nghỉ ngơi, ưu tiên tham gia các hoạt động bổ ích như đọc sách, thể thao, sinh hoạt tập thể, giao lưu văn hóa... Việc sử dụng thời gian một cách khoa học không chỉ giúp sĩ quan trẻ tái tạo năng lượng, nâng cao thể chất, bồi dưỡng trí tuệ mà còn góp phần xây dựng thói quen sống lành mạnh, kỷ luật, tránh xa các thói quen xấu. Do đó, các đơn vị cần tổ chức các hoạt động văn hóa, thể thao, câu lạc bộ sở thích, sinh hoạt tập thể vào thời gian rảnh rỗi để thu hút sĩ quan trẻ tham gia, tạo môi trường sinh hoạt tích cực, lành mạnh, góp phần nâng cao đời sống tinh thần và sức đề kháng văn hóa.

Việc phòng, chống ảnh hưởng của sản phẩm văn hóa độc hại trong môi trường quân đội không thể đạt hiệu quả toàn diện nếu thiếu vai trò, trách nhiệm và bản lĩnh của đội ngũ sĩ quan trẻ. Phát huy nhân tố chủ quan của sĩ quan trẻ bằng cách chủ động học tập, rèn luyện, nâng cao nhận thức, sống kỷ luật và sử dụng thời gian hiệu quả sẽ giúp họ đủ sức miễn dịch trước các tác động tiêu cực của sản phẩm văn hóa độc hại, đồng thời trở thành lực lượng nòng cốt xây dựng môi trường văn hóa quân sự lành mạnh, tiến bộ, giàu bản sắc văn hóa dân tộc. Qua đó, góp phần giữ vững trận địa tư tưởng trong Quân đội, củng cố niềm tin và sức mạnh trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc./.

Ghi chú:

(1) Ban Bí thư, *Chỉ thị số 46-CT/TW* ngày 27/7/2010 về chống sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại gây hủy hoại đạo đức xã hội.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb CTQG-ST, H.2021.

(3) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết số 35-NQ/TW* ngày 22/10/2018 của Bộ Chính trị về tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới.